

POSTANOWIENIE

Dnia 15 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa K. K.

przeciwko Gminie Ż.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 15 stycznia 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 1 września 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adw. D. G. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług należną od czynności tego rodzaju tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Powód K. K. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 1 września 2017 r. oddalającego jego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 8 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo, w ramach którego K. K. domagał się zasądzenia od pozwanej Gminy Ż. kwoty 2 000 000 zł tytułem odszkodowania za straty i utracone korzyści w związku z utrudnieniami w prowadzeniu działalności gospodarczej. Sąd Okręgowy ustalił, że powód z żoną są współwłaścicielami na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej, nieruchomości położonej w Ż., która jest w części zabudowana pawilonem handlowym, w którym powód do końca maja 2015 r. prowadził działalność gospodarczą o charakterze handlowym. Wejście do pawilonu znajduje się od ulicy P.. Z tyłu oraz z prawej strony nieruchomości powoda zlokalizowany jest plac targowy stanowiący własność pozwanej. Z osobami handlującymi przy ulicy P. pozwana zawarła umowy dzierżawy. Handlujący zajmują chodnik oraz część jezdni ulicy P.. Początkowo handel w okolicach pawilonu powoda odbywał się w sposób nieuporządkowany. Po licznych interwencjach powoda i po przeprowadzeniu modernizacji wyeliminowano handel z przejazdu od strony ulicy L. (za wyjątkiem handlu z tzw. ręki czy z kosza, został tam ustawiony znak zakazujący zatrzymywania się). Także naprzeciw pawilonu powoda ustawiono znak zakazujący handlu i zakazujący zatrzymywania się, co jednak nie zawsze jest przestrzegane przez korzystających z targowiska. O zmianę organizacji handlu i jego uporządkowanie powód występował do pozwanej od połowy lat 90. ubiegłego wieku; wnosił o przywrócenie ulicy P. funkcji drogi publicznej, usunięcie z chodników i ulicy przed jego pawilonem osób prowadzących handel, usunięcie słupków wyznaczających miejsca dla handlu na ulicy P. z obydwu stron ulicy przyległej do jego nieruchomości, a także o bezwzględne zaprzestanie pobierania opłat wjazdowych na początku ulicy P.. Pozwana przeczyła, aby handel przy ulicy P. utrudniał dojazd do pawilonu, zrezygnowała jednak z czterech stanowisk handlowych. Powód uznał te działania za niewystarczające, kierował zawiadomienia do organów ścigania, które jednak nie stwierdzały podstaw do wszczynania postępowań karnych. W dniu 17 stycznia 2008 r. powód i jego

żona skierowali do Sądu Rejonowego w M. powództwo przeciwko pozwanej o zakazanie jej organizacji handlu na targowisku w Ż. w sposób utrudniający im niezakłócone korzystanie z własnej nieruchomości, przez zakazanie handlu na jezdni ulicy P. i chodnikach po obu stron pawilonu powodów oraz zobowiązania pozwanej do takiej organizacji handlu, która nie będzie odbywała się w dotychczasowy sposób i nie będzie zakłócała powodom korzystania z ich nieruchomości. Prawomocnym wyrokiem z dnia 16 września 2010 r. Sąd Rejonowy w M., zobowiązał pozwaną Gminę do takiej organizacji handlu w dni targowe w Ż. przy ulicy P., która wyeliminuje tenże handel z jezdni przy ulicy P. i chodnika przylegającego do pawilonu handlowego „H.”, usytuowanego na działce powodów - od strony głównego wejścia do tego pawilonu, oddalając powództwo w pozostałej części. Powód prowadził działalność gospodarczą od grudnia 1990 do końca maja 2015 r., potem zawiesił ją. W pawilonie tożsąmą działalność prowadzą jego dzieci.

Sąd Okręgowy ocenił, że powód domagał się odszkodowania za szkodę poniesioną przez niego w działalności gospodarczej, powstałą w latach 1995 - 2015, jako skutek działań funkcjonariuszy pozwanej, którzy po 2004 r. „utrudniali” prowadzenie powodowi działalności gospodarczej. W związku z tym roszczenie to poddał ocenie na podstawie art. 417 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2004 r., uwzględniając też treść art. 420¹ § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 sierpnia 2004 r. Zdaniem Sądów materiał dowodowy nie dawał podstaw do uznania, spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej przewidzianej we wskazanym przepisie. Działania pozwanej, na które wskazywał powód, nie były bezprawne. Zdaniem Sądów obydwu instancji powód nie wykazał także aby handel prowadzony przed jego pawilonem spowodował pogorszenie wyników prowadzonej przez powoda działalności gospodarczej. Sądy zwróciły uwagę, że gdyby z uwagi na postępowanie pozwanej prowadzenie działalności gospodarczej nie przynosiło dochodów, nieracjonalne byłoby rozpoczynanie działalności w tym samym miejscu przez dzieci powoda. W konsekwencji Sądy obu instancji przyjęły, że zawieszenie przez powoda działalności gospodarczej nie pozostawało w związku z działaniami pozwanej, a ponadto - że powód nie wykazał wysokości poniesionej szkody.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 386 § 4, art. 385, art. 378 § 1, art. 382 w zw. z art. 233 § 1 w zw. z art. 217 § 1 w zw. z art. 227 w zw. z art. 391 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 387 § 2¹ k.p.c. W ramach naruszonych przepisów prawa materialnego skarżący zarzucił błędną wykładnię i niezastosowanie art. 144 k.c., niezastosowanie art. 417 oraz art. 471 k.c. oraz błędną wykładnię i w konsekwencji niezastosowanie 322 k.c.

We wnioskach skarżący domagał się uchylenia w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w C. i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego; ewentualnie uchylenia w całości zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...], a ponadto o zasądzenie od pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego. Z ostrożności wniósł o nieobciążanie go kosztami postępowania kasacyjnego oraz o przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz ustanowionego w sprawie pełnomocnika - adwokata D. G. kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjna powoda pozwana wniosła o odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane

w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpoznania jego skargi wystąpieniem przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

Skarżący powołał się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów w zakresie wykładni pojęcia „nierozpoznania istoty sprawy”, uzasadniającego zastosowanie przez sąd odwoławczy art. 386 § 4 k.p.c. i uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Skarżący wskazał również na oczywistą zasadność wniesionej skargi kasacyjnej, argumentując, iż Sąd Apelacyjny w [...] zaniechał prawidłowego wypełnienia roli sądu drugiej instancji i w konsekwencji nie dokonał pełnej kontroli wyroku oddalającego powództwo, ponieważ nie rozpoznał i nie wyjaśnił wszystkich zarzutów zgłoszonych w apelacji powoda. Ponadto Sąd ten sporządził uzasadnienie zaskarżonego wyroku, niespełniające wymagań art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 387 § 2¹ k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób uniemożliwiający jego skuteczną kontrolę kasacyjną, lakoniczną ocenę materiału dowodowego, nieprawidłową w sytuacji, kiedy powód kwestionował w apelacji ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. Zdaniem powoda, Sąd odwoławczy był zobligowany do wyjaśnienia nie tylko podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa (art. 387 § 2¹ k.p.c.), lecz w oparciu o dyspozycję art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.c. także do wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, dowodów, na których się oparł i w szczególności przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej skoro Sąd Okręgowy nie spełnił tych wymagań. Potrzebne jest też, według powoda, wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy poważnych wątpliwości, jak i rozbieżności w orzecnictwie w zakresie określenia niezbędnych elementów uzasadnienia wyroku Sądu drugiej instancji oraz rozstrzygnięcie, czy nieprzywołanie w treści uzasadnienia wyroku pełnej podstawy prawnej pozwala na prawidłową kontrolę instancyjną wyroku Sądu pierwszej instancji, szczególnie, gdy

możliwe są wielorakie kwalifikacje prawne dochodzonego roszczenia i należy je wszystkie osobno przeanalizować.

Odwołanie się do przesłanki przedsądu przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, chociaż budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym one polegają), nie doczekał się wykładni bądź, że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę. Skoro jednak skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, to zarówno charakter zgłoszonego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy meriti stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego problemem interpretacyjnym określonego przepisu prawa oraz pozwalać na jego rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 30 maja 2018 r., I CSK 56/18, Legalis Numer 1828487). W świetle utrwalonych już poglądów orzecniczych Sądu Najwyższego nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. występuje wtedy, gdy sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu lub zarzutów merytorycznych przeciwstawionych zgłoszonemu roszczeniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 stycznia 2018 r., V CZ 93/17, Legalis Numer 1728678). W niniejszej sprawie nie doszło do nierozpoznania istoty sprawy, gdyż Sądy obu instancji szczegółowo omówiły z jakich względów skarżącemu nie należy się odszkodowanie od pozwanej, analizując każdą z wymienionych w art. 417 k.c. oraz w art. 417¹ k.c. przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej. Te same okoliczności skutkowały również nie uwzględnieniem powództwa na podstawie art. 471 k.c. Przyczyną oddalenia roszczeń powoda było niewykazanie przez niego przesłanek roszczeń odszkodowawczych na każdej z tych podstaw prawnych.

Z kolei oczywista zasadność skargi kasacyjnej, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - w sposób jednoznaczny

wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Tak rozumianą oczywistość powinien wykazać skarżący, powołując się na tę przesłankę przedsądu, mając na uwadze, że chodzi o kwalifikowane naruszenia przepisów prawa oraz równie oczywisty skutek tego naruszenia, jakim musi być jaskrawo nieprawidłowe rozstrzygnięcie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15, LEX nr 1770910). W realiach niniejszej sprawy nie zachodzi również oczywista zasadność skargi kasacyjnej, bowiem Sąd drugiej instancji wskazał, iż podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji, a w związku z powyższym – na podstawie powołanego przez powoda przepisu szczególnego, tj. art. 387 § 2¹ k.p.c. - nie był zobligowany do powtórnego ich przytaczania. Zwrócić przy tym należy uwagę, że Sąd Apelacyjny [...] szczegółowo omówił podstawę prawną swojego rozstrzygnięcia, zatem nieprawdziwe jest twierdzenie jakoby nie poddawało się ono kontroli instancyjnej.

W konsekwencji powołane przez skarżącego podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą, a okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2015 r. poz. 1800) oraz § 8 pkt 7 w zw. z § 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r. poz. 18).